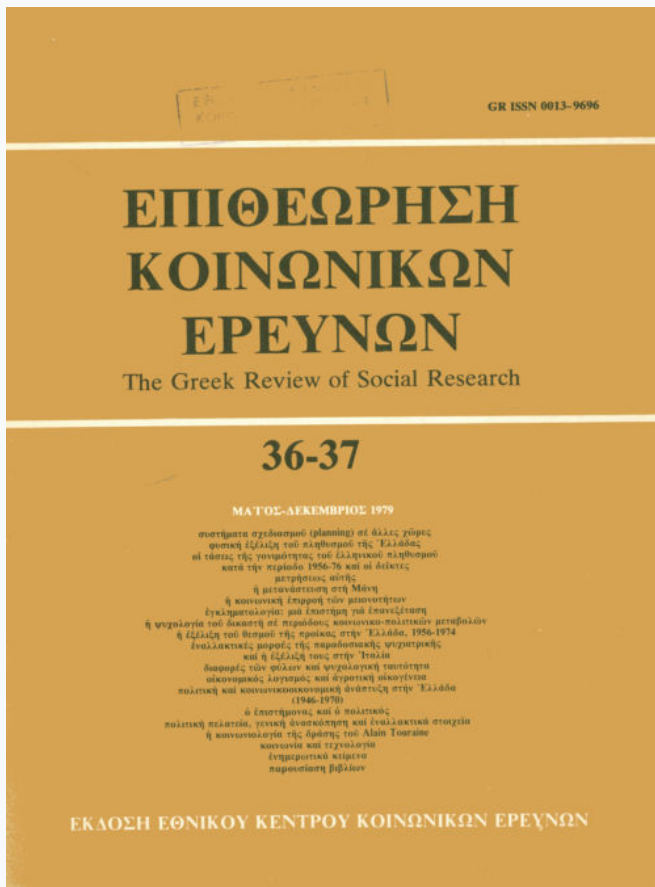

The Greek Review of Social Research

Vol 36 (1979)

36-37

Caroly G. Heilbrun, Reinventing womanhood

Σταυρούλα Λαμπροπούλου

doi: [10.12681/grsr.472](https://doi.org/10.12681/grsr.472)

Copyright © 1979, Σταυρούλα Λαμπροπούλου

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

To cite this article:

Λαμπροπούλου Σ. (1979). Caroly G. Heilbrun, Reinventing womanhood. *The Greek Review of Social Research*, 36, 473-475. <https://doi.org/10.12681/grsr.472>

παρουσίαση βιβλίων

Andrea Dworkin, *Our Blood: Prophecies and Discourses on Sexual Politics*, New York, Toronto, Harper and Row, Inc., σσ. 115 (Τό Αίμα μας: Προφητείες και κηρύγματα για την πολιτική των φύλων)

Σ' αυτό τό άγριο και ώραίο βιβλίο ή Α. drea Dworkin, μιά ριζοσπαστική φεμινίστρια και ίσως ή πιο δυνατή και ή πιο επαναστατική φωνή σήμερα στό Γυναϊκείο Κίνημα, άντιμετωπίζει σθεναρά τή βαθειά και σκληρή κοινωνική άδιαφορία πού όφθαίνοι είς βάρος τών γυναϊκών—τή σεξουαλική, πολιτιστική και πολιτική όποδούλωση τών γυναϊκών στους άδρες.

Μέ σπάνια εύλωγία και άντικομορφιστική διάγνωση, ή Dworkin θέτει τή βαθειά τό τό έγκλήματα της σεξουαλικής βίας, τό ψυχολογικό έκβιασμό, της πολιτιστικής δυσφήμισης και διαβολής και της φιλολογικής κακογλωσσίας.

Η συγγραφέας περιγράφει μιά σεξουαλική άστυνομική πολιτεία στην όποία οι γυναϊκες, όποι άιώνες σοκοφαντημένες από τήν άνδρική τέχνη και φιλολογία, και τρομοκρατημένες από βιασμούς, πρέπει να μαθαίνουν να αυτοβασανίζονται, να μιούν τόν έαυτό τους και να διδάσκονται τά καθιερωμένα της φυσικής και πνευματικής όποταγής για να μπόρουν να είζηήσουν.

Η συγγραφέας άποκαλύπτει και διακηρύσσει ότι ή πορνογραφία, ή τέχνη, ή θρησκεία, ό νόμος, ή έπιβεβλημένη και καθιερωμένη έτεροσεξουαλικότητα και ή οικογένεια, όπότε άιώντα φρίσταντα κάτω από τήν άνδρική κυριαρχία, λειτουργούν σάν όργανα σεξουαλικής πλύσης τό έγκλάματόν, σάν δυνάμεις πού έπιβόλλουν τή γυναϊκα κατάσταση και καταδυνάστευση.

Στή ρομωλέα και πρωτότυπη έρευνα της Dworkin, υπό τήν έννοια φαλλικής σεξουαλικότητας και άνδρικής ταυτότητας, δια φωτίζεται ή δυναμικότητα τού άνδρικού ασιασμού και τών κοινωνικών τύπων της τυραννίας πού αναπτύσσονται από αυτή.

Σ' αυτά τά κυνηριάζοντα άδρα της (1. Feminism, Art, and My Mother Sylvia, 2. Remembering Sexual Equality), 3. Remembering the Witches, 4. The Rape Atrocity and the Boy Next Door, 5. The Sexual Policies of Fear and Courage, 6. Redefining Nonviolence, 7. Lesbian Pride, 8. Our Blood: The Slavery of

Women in America, 9. The Root Cause, πωλά γραμμένα κατά τά πέντε τελευταία χρόνια ήσαν άνακινούσεις ή διαλέξεις της συγγραφέας), ή Dworkin καλεί τις γυναϊκες να καταπολεμήσουν τήν άπομόνωση, τό φόβο πού έχει τήν αίτια τόν σ' ένα πολιτιστικό μυστήριό τις γυναϊκες, να φύγουν μακριά από αυτό τόν κόσμο πού όποθάλει μιά παθολογική άντίληψη για τή γυναικεία αναζήτηση, να έδραιώσουν τήν προσωπική τους αυθεντικότητα, να δημιουργήσουν ένα νέο πολιτισμό άπαλλαγμένο από τή βία, τήν κυριαρχία, τήν όποταγή σε όποιοδήποτε είδος και τελείως έλεύθερο από τά γένη.

Όποιοςδήποτε κι άν είναι οι άπόψεις και οι άντιρήσεις τού καθενός, ή συγκινητική ρητορεία και οι δυνατές ιδέες της έμπνευσμένης συγγραφώς θά τις αλλάξουν.

*

Carolyn G. Heilbrun, *Reinventing Womanhood*, W. W. Norton and Company, New York, 1979 ('Ανακαλύπτοντας πάλι τή γυναϊκα)

Η συγγραφέας, τυχερή γυναϊκα, μητέρα και σύζυγος—όπως ή ίδια εμφανίζεται στον πρόλογο της—μελετώντας τό θέμα της κατάστασης της γυναϊκας έπανεξάγει γυναϊκαία πρόσωπα της άρχαίας ελληνικής φιλολογίας, της τραγωδίας ή της ιστορίας. Έπανεξάγει επίσης τις ήρωίδες της σύγχρονης φιλολογίας ή τις άπλες γυναϊκες, αλλά και τις σύγχρονες γυναϊκες συγγραφέες.

Η πλούσια βιβλιογραφική ενημέρωση της συγγραφώς πολλές φορές τήν κάνει να παραθέτει τόσες γνώμες άλλων γυναϊκών συγγραφέων πού νομίζει ό άναγνωστής ότι διάβασε όλα τά σύγχρονα βιβλία πού άναφέρει. Η καθαρότητα και ή σαφήνεια της πολλές φορές άφοπλίζουν. Η καινούργια έρμηνεία πού δίνει, φέρνει σχεδόν έπανάσταση και σάλο στα λυμνάζοντα νερά τού άνδρικού βασιλείου.

Η Κλυταμνήστρα, για παράδειγμα, έπανακρίνεται μέ νέο φεμινιστικό φώς σάν γυναϊκα και σύζυγος. Η συγγραφέας δέν βλέπει σ' αυτή καμιά άπελευθέρωση, άντίθετα όμως όποταγή και στραγγαλιόμενη δικαιοσύνη. Δέν πρέπει να εκτιμιάται από τά λεγόμενα τού Όρέστη ή της Ήλέκτρας και τού όποστηρικτών τους, Άθηνάς και Άπόλλωνα, σάν ή συμβολική στιγμή πού ό θεσμός της μητρότητας άντρέπεται. Μητρότητα είναι ό θεσμός τόν όποιο ή γυναϊκα από μακροί είναι όποδουλωμένη, στον όποιο καταδικάζεται από τά παιδιά της άμφοτέρων τών φύλων σε άτέλειωτους ώμους.

Η Κλυταμνήστρα, μιά δυνατή και θεληματική γυναϊκα, όπως πολλές, έχει στραφεί και παραμορφωθεί μέσα στό ρόλο της συζύγου και μητέρας, άνακάλυψε ό-

μως ότι ή προσωπικότητα δέν είναι δυνατό να καταιώθει έκει.

Υπάρχει και περισσότερο στην θηλυκή λατρεία άπ' ό,τι ή λέξη «μητρότητα» όπονοει. Ό μύθος της Δήμητρας και της Περσεφόνης άναφέρεται στό δεσμό μεταξύ γυναϊκών, ό όποιος μπόρει να είναι ή σωτηρία τους σ' ένα κόσμο πού έχουν κοινή μοίρα. Είναι ό μόνος μύθος, κατά τή συγγραφέα, πού δέν άναφέρεται στην μητρότητα, αλλά στην σταθερή πίστη και έφαρμογή της δύναμης, τήν όποία ή ήλικιωμένη γυναϊκα μπόρει να χρησιμοποιήσει προς όφελος της νεότερης.

Οι Μούσες είναι για τούς άνδρες. Άπό τόν Όμηρο («τόν άνδρα τόν πολύπαθο τραγούδησέ μόν, Μούσα») ως τόν Robert Graves («ή γυναϊκα δέν είναι ποιητής, είναι ή Μούσα ή τίποτε») και τόν Sidney («τρέλε, είτε ή Μούσα μου σε μένα, κοίταξέ στην καρδιά σου και γράψε»), ή Μούσα έχει γίνει προοδευτικό κτήμα τού άρσενικού και έμπνευστή του. Η έρώτηση πού είναι ή Μούσα της γυναϊκας και πού είναι τό φύλο της Μούσας δέν είχε τεθεί μέχρι πρό τίνος.

Στή συνέχεια ή Heilbrun εξετάζει τήν παντρέυση γυναϊκα μέσα από τήν άγγλική φιλολογία τών τελευταίων αιώνων, τήν Άμερικανίδα σύζυγο, τήν Έβραία σύζυγο—Έβραία είναι ή συγγραφέας—πού ποτέ δέν έχει ένα «δικό της χώρο», άναφέρει ήρωίδες έργων συγγραφέων τού 18ου και τού 19ου αιώνα και ερωτεύεται τή νοστροπία τους.

Τό «χέσιμο της προσωπικότητας» είναι τό πρελούδιο στον έρωτα, παρατήρηση ή συγγραφέας μιάς άλλης νουβέλλας σχετικά μέ τό γάμο στό 1910, και τήν ίδια παρατήρηση περισσότερο κομμά από ό,τι ή Bronie, αλλά μέ όχι λιγότερη οξύτητα είδε ότι ή γυναϊκα στή σύγχρονη νουβέλλα ήταν μοιραία να άνακαλύψει ότι μέ τό να είναι σύζυγος πρέπει να έχρασει τόν έαυτό της.

Γιά να έχουμε ένα δείγμα από τά ποιητικά μέρη τού βιβλίου της Heilbrun, πού είναι πολλά, παραθέτουμε ένα ποίημα πού έπιγράφεται «ή οικοκυρά».

Μερικές γυναϊκες παντρέυονται στίπια. / Είναι ένα άλλο είδος δέρματος, έχει καρδιά, / στόμα, σκώτι και έντερα. / Οι τοίχοι είναι στέρεοι και ροζ. / Κύττα πού γυναϊκες όλη τήν ημέρα / πιστά έξασφαλίζοντας τόν έαυτό της. / Οι άνδρες μπιούν όιά της βίαι / παρασυρμένοι σάν τών Ίωνά / μέσα στις σάρκινες μανιάνες τους. / Μιά γυναϊκα είναι ή μάννα της, / αυτό είναι τό κυριώτερο.

Η πικρία και ή ειρωνεία της συγγραφώς για τή θέση της γυναϊκας και τή νοστροπία της είναι άλλά άληθινή διαπίστωση. Είχε τό θάρρος να τό πει και τήν ευστροφία να τό ένοιώσει. Η καινούργια έρμηνεία και ή εύλωγία της είναι αυτό πού άξίζει περισσότερο σ' αυτό τό βιβλίο μαζί μέ τήν πλουσιότερη ενημέρωση. Τό βιβλίο άποτελεί θαυμάσιο άπόκτημα για μελέτες και θέματα για τή γυναϊκα.

Gerda Lerner, *The Majority Finds Its Past: Placing Women in History*, New York, Oxford, Oxford University Press, 1979, σσ. 330 (Η πλειονότητα βρίσκεται το παρελθόν της: 'Η θέση των γυναικών στην 'Ιστορία)

«Αυτός ο τόμος περιέχει μερικά από τα πιο σπουδαία άρθρα που γράφτηκαν για την ιστορία των γυναικών κατά τη διάρκεια των τελευταίων δέκα χρόνων», λέγει χαρακτηριστικά η γνωστή φεμινίστρια από το Los Angeles, Kathryn Kish Sklar.

Πολλές από τις ιδέες της συγγραφέως, τώρα πλέον βασικές επί του γυναικειού κινήματος, ήταν κατ' αρχήν δημοσιευμένες σε πολύ λίγο γνωστά επιστημονικά περιοδικά. Οι περισσότερες πραγματίες αυτού του τόμου ήταν διαλέξεις ή ανακοινώσεις της συγγραφέως σε συνέδρια. Στο τέλος διαμορφώθηκαν έτσι, συχνά με πολλές αλλαγές, με κριτική και συγκριτική συζήτηση και άλλες εκδόχες από τους συναδέλφους της. 'Ας σημειωθεί εδώ ότι στις 'Ηνωμένες Πολιτείες, πριν δημοσιευθεί ένα βιβλίο ή ένα άρθρο, ο συγγραφέας προσκαλεί τους συναδέλφους του ή τις ειδικούς επί του θέματος και ανακοινώνει ενώπιόν τους τη μέθοδο της έρευνάς του, το περιεχόμενο, τα στατιστικά δεδομένα και τα συμπεράσματά του. Πολλές φορές και κατά τη διάρκεια της έρευνας ανακοινώνεται το κάθε συμπέρασμα. Οι παρόντες, πολλές φορές και οι άπτοντες ειδικοί, έχουν το δικαίωμα—άλλοτε γι' αυτό προσκαλούνται—να διατυπώσουν αντίρρησης, να μετατρέψουν, να προσθέσουν ή να αφαιρέσουν, να εκφράσουν καινούργιες εκδόχες και σκέψεις επί των γραφομένων. 'Ο διάλογος αποδεικνύεται πολύ εποικοδομητικός για την πληρέστερη παρουσίαση του βιβλίου.

Σήμερα η Lerner κατέγει μοναδική θέση μεταξύ των ιστορικών: η ριζοσπαστική βιογραφία της περί των αδελφών Grimké και οι βασισμένες σε ντοκουμέντα συλλογές της (α. *Black Women in White America* και β. *The Female Experience*) είναι ευρύτατα γνωστές και πολύ αξιολογές. 'Η Lerner και τα γραφομένα της έμπνευσαν σερασμό, και η επιστημονική της είναι αδιαφιλονίκητη.

'Αλλά ο ρηξικέλευθος πραγματίας της και τα δέχτατα άρθρα, τα όποια έκαναν τη μεγαλύτερη τομή σε βάθος επί του θέματος, που πρακτικά τοποθετούν όσα είναι πέρα από τα μέτρα τους, που καθόρισαν τα προβλήματά του και έδωσαν οδηγίες για τη μελλοντική του ανάπτυξη, δεν είχαν ποτέ πριν συλλεγεί και εύρεως διαδοθεί.

Αυτός ο τόμος περιέχει δώδεκα άρθρα της Lerner, άλλα γραμμένα κατά τη διάρκεια μιας δεκαετίας κι άλλα ετοιμασμένα ειδικά γι' αυτό τον τόμο. Το βιβλίο μαρτυρεί την πνευματική άνθηση μιας προποπότος στις σπουδές για τις γυναίκες (women's studies), επιστημη που άκμαζε σύμφωνα σε όλα τα άμερικανικά πανεπιστήμια.

'Η Lerner θέτει μερικές βασικές ερωτήσεις: Πώς μπορεί κανείς άριστα να θεωρήσει τις γυναίκες σάν μιά ξεχωριστή ομάδα

στην κοινωνία; Πόσο χρήσιμη για τις ιστορικές σπουδές είναι η επίγνωση της καταπίεσης των γυναικών; Ποιά είναι η άναπορική σπουδαιότητα της φύλης, της τάξεως, του φύλου σάν παραγόντων στην ιστορία;

'Η Lerner σφυκνίει το φεμινισμό του 19ου αιώνα με το φεμινισμό του 20ού αιώνα. 'Ανάγει το ζήτησασμα του φεμινισμού άρκετά ειρωνικά στην εποχή του Jackson, σημειώνοντας ότι αυτή η εποχή της δημοκρατικής πρόδου για τους άνδρες ήταν μά άπισθοδρόμηση και καταστολή για τις γυναίκες. Τονίζει τη διαφορά μεταξύ των δικαιωμάτων του γυναικειού κινήματος—του κατορθώματος να εισχωρήσουν οι γυναίκες μέσα στην άνδροκρατούμενη κοινωνία πλώω στη βάση της ισότητας—και του άγωνα για την άπελευθέρωση της γυναικάς, πράγμα που σημαίνει γυναικεία αυτονομία. 'Η συγγραφέως ύποστηρίζει ότι η σύγχρονη φεμινιστική κίνηση άγκαλιάζει και τα δύο.

Μερικά από τα άρθρα της περιστρέφονται και έρευνουν τις διαφορές στην ιστορία και τη γνώση των έγχρωμων και των λευκών γυναικών και μιλούν για τις καταστάσεις κάτω από τις όποιες είναι δυνατό να σχηματισθούν φεμινιστικοί συνασπισμοί μεταξύ αυτών των ομάδων. Χαρακτηριστικό είναι το άρθρο 8 που άναφέρεται στις πολιτικές δραστηριότητες των Νοτιών Πολιτειών για την κατάργηση της δουλείας των γυναικών και που άνακοινώθηκε στην Atlanta το 1976.

'Η Lerner κριτικάρντας μιλάει για την 'άντιαταθημιστική ιστορία'—την ιστορία των 'έπιστημων' γυναικών—η όποια δεν άποκαλύπτει τόσα πολλά άπό τις δραστηριότητες με τις όποιες οι περισσότερες ήσαν συνδεμένες και τη 'συνεπιβάλλουσα ιστορία', η όποια συγκεντρώνει ό,τι οι γυναίκες έχουν συνεισφέρει στην άνδροκρατούμενη κοινωνία. «'Ολη η ιστορία, όποια τη γνωρίζουμε έως τώρα, είναι άπλως προϊστορία», γράφει η συγγραφέως. 'Μόνο μιά νέα ιστορία σταθερά βασισμένη στην άναγνώριση και την ισότητα άνδρων και γυναικών, η γέννηση και ο θάνατος της πατριαρχίας, μπορεί να προβάλλει μιά άληθινά καθολική ιστορία».

«'Ακούμ και ιστορικοί», λέγει η Ann Filar Scott έδουσι διαβάζουν αυτά τα προκλητικά άρθρα, σπως φαίνονται, θά βρουν ένα έρεθισμα στο να τα ζαναδιαράσουν σάν μιά άναρνούμενη διαφωניה ή ένα άπατισσόμενο έπιχειρημα, και θά άποχωρήσουν έχοντας τόσα πολλά για να σκεφθούν. Για πολλούς άλλους αυτό το βιβλίο θά χαρίσει μιά εξάαιρετη εισαγωγή στην άλλαγή με την προοπτική που λαμβάνει χώρα, όταν οι γυναίκες, όπως άκριβώς και οι άνδρες, εξετάζονται σάν μέρος της ιστορικής εξέλιξης, μιά άλλαγή για την όποια η Gerda Lerner έχει κάνει τόσα πολλά για να την πραγματοποιήσει».

John Mack Faranger, *Women and Men on the Overland Trail*, New Haven and London, Yale University Press, 1979, σσ. 281 (Γυναίκες και άνδρες στα χερσαία καραβάνια)

Ετόν καθάνα είναι γνωστός ο μύθος ότι κατά τη διάρκεια της δυτικής εξάπλωσης και μετανάστευσης οι άνδρες όδηγούσαν τα βόδια έπάνω σ' ένα έλικοειδή δρόμο και άμύνονταν άπό τους έχθρους 'Ινδιάνους, ενώ οι γυναίκες, καθισμένες στο πίσω μέρος της καρότσας στην άμαξα, φρόντιζαν τα παιδιά τους. Αυτή την εικόνα μάς δίνουν άλλοτε η τέχνη, ο κινηματογράφος ή οι άφηγητές.

Πράγματι, ό John Mack Faranger, καθηγητής της 'Ιστορίας, παρατηρεί ότι οι γυναίκες έβιοιζαν μάλλον σάν να βάδιζαν πίσω στην καρότσα μαζώνοντας τις κοπρές πλέτοντας τα ρούχα και τα κλωστοπέπασματα κατά το χρόνο που οι άνδρες σκότωναν τα βούβιαλα.

Το γνωστό στερεότυπο του άρσενικού και του θηλυκού ρόλου είναι μόνο ένας άπό τους μύθους τους όποιους ό Faranger έπικρίνει σ' αυτό το βιβλίο. 'Ο συγγραφέας περιγράφει μιά και προσεκτικά πώς πράγματι ήταν το ταξίδι διά μέσου της έρηρας για τις μεσοδυτικές άγροτικές οικογένειες, άνάμεσα στο 1843 και το 1870. 'Η έμφαση του συγγραφέως, εν τούτοις, δεν έγκαιται στις γνωστές ταλαιπωρίες του ίδιου του ταξιδιού, αλλά στη δυναμικότητα των οικογενειακών σχέσεων.

Με μιά κατάλληλη και λεπτή χρησιμοποίηση σύγχρονων προσωπικών ήμερολογίων, άναμνησικών και στοιχείων άκόμη άπό τα φολκλόρικα τραγουδία, ό Faranger άναλυεί τους ρόλους των άνδρων και των γυναικών και τις δικές τους ιδέες γι' αυτούς τους ρόλους. Το άποτέλεσμα είναι άπλο, μιά δέυδερκής εξέταση της άγροτικής οικογενειακής ζωής κατά τα μέσα του 1800 και μιά έρευνα έσοθεν μιάς άπό τις μεγαλύτερες άμερικανικές περιπέτειες.

Το βιβλίο τούτο με την πλούσια βιβλιογραφία και τους λεπτομερείς πίνακες στατιστικών δεδομένων των μεταναστών, που έξικινούν άπό την ηλικία, το φύλο, την κοινωνική κατάσταση υπάνδρων-άνυπάνδρων στην κοινωνία των έξεταζόμενων δεκαετιών του 19ου αιώνα στις μέσες νότιες πολιτείες, το διακρίνει επιστημονική, σαφήνεια, πληρότητα. Τα περιεχόμενα (1. The Overland Emigrants, 2. The Midwestern Farming Family, 1850, 3. Men's and Women's Work on the Overland Trail, 4. Masculine Men and Feminine Women, 5. The Separate Worlds of Men and Women, 6. The World of the Family, 7. Conclusion: Men and Women in the Rural American West) με το κοινωνικό και ιστορικό ύλικό, το χρησιμοποιημένο με όξινόνα και θαυμάσια μεθοδολογία, άναφέρνουν στους διαφορετικούς κόσμους των γυναικών και άνδρων.

'Αξίζει να μελετήσει κανείς τη μεθοδολογία ενός έρευντή σύγχρονης κοινωνίας. Έρευνάται με στατιστικά συμπεράσματα ή θέση της γυναικάς, οι έργασίες ή οι ά-

*

σχολίες της, επίσης η σύλληψη, η έγκυμοσύνη και η γέννηση τών τέκνων της. Έξεταιζονται οι οικογένειες, τὰ ἀγαθὰ τους, οἱ τροφῆς τους, οἱ μετακινήσεις τους.

«Ο Faranger ἔκανε», γράφει η Kathryn Kish Sklar, «θαυμάσια χρήση τῶν βιβλίων τοῦ χειροῦ ὁρόμου, χρησιμοποιοῦντας τα γιὰ νὰ φωτίσει τὴν κοινωνία πού οἱ μετανάστες ἄφησαν, καθὼς ἐπίσης τὴν κοινωνία πού δημιούργησαν καθ' ὁδόν. Οἱ σπουδές του εἶναι ἐνδιαφέρουσες γιὰ ἕνα μεγάλο μέρος ἀναγνωστῶν, εἰδικά γι' αὐτοὺς πού ἐνδιαφέρονται γιὰ τὴν ἱστορία τῆς οἰκογένειας καὶ τὴν ἱστορία τῶν γυναικῶν».

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΥ

Ἐπιμελήτρια τῆς Ἑβδόμης Ἱστορίας τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

*

Stewards of the Land: The American Farm School and Modern Greece. τῆς Brenda L. Marder. Ἐκδόσεις: East European Quarterly, Boulder, σειρά: East European Monographs

Distributed by Columbia University Press 1979

Ἡ Ἀμερικανικὴ Γεωργικὴ Σχολή (ΑΓΣ) Θεσσαλονίκης ἰδρύθηκε, γύρω στὰ 1904, μὲ πρωτοβουλία τοῦ προτεστάντη Ἀμερικανοῦ ἱεραποστόλου John Henry House, καὶ ἀπὸ τότε λειτουργεῖ ἀδιάλειπτα μέχρι σήμερα—μὲ ἔξαρση τὰ χρόνια τῆς γερμανικῆς κατοχῆς.

Τὸ βιβλίο τῆς Β. Marder *Stewards of the Land*¹ ἀναφέρει στὸ ἱστορικὸ τῆς ἱδρύσεως καὶ τῆς λειτουργίας τοῦ ἱδρύματος αὐτοῦ καὶ καλύπτει τὴν περίοδο 1902-1949.

Σήμερα η ΑΓΣ λειτουργεῖ σάν ἀγροτικὸ ἐπαγγελματικὸ Λύκειο, καὶ εἶναι Νομικὸ Πρόσωπο Ἰδιωτικῶν Δικαιῶν.

Τὸ ἀγροτικὸν τῆς, μὲ τὸ σύνολο τῶν ἐγκαταστάσεων, βρίσκεται 10 χιλιόμετρα, περίπου, ἀνατολικά τοῦ κέντρου τῆς Θεσσαλονίκης, καὶ κατέχει μία ἑκταστὴ 1.050 στρεμμάτων.

Ἡ συγγραφέας ἀναφέρει στὸν πρόλόγῳ τῆς, ὅτι ἡ μελέτη τῆς αὐτῆς ἀποτελεῖ ἀποπειρὰ ἑρμηνείας τοῦ «πνεύματος» καὶ τῆς ἐπιβίωσης τοῦ ἱδρύματος—«μέσα ἀπὸ τὰ πλεόν χαρακτηριστὰ καὶ βίαια γεγονότα τῆς πρόσφατης εὐρωπαϊκῆς ἱστορίας»—καθὼς ἐπίσης καὶ μὴ ἀπέπειρα παρουσιάσεις τοῦ τρόπου μὲ τὸν ὁποῖο λειτουργοῦσε τὸ πλὴν ὑπηρεσιῶν τῆς ὁποίας προσέφερε «στὴ ζωὴ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ κατὰ τὴ διάρκεια τῶν κρίσεων ἱστορικῶν στιγμῶν».

Γιὰ νὰ γίνῃ πῶς κατανοητὴ ἡ συλλογιστικὴ αὐτῆς τῆς ἑρμηνείας, θὰ δώσουμε συνο-

πτικά ὁρισμένα στοιχεῖα γιὰ τὸ ἱστορικὸ τῆς ἱδρύσεως καὶ τῆς λειτουργίας τῆς ΑΓΣ, καὶ κυρίως γιὰ τὴν ἐξεταζόμενη περίοδο.

Ἄς σημειωθεῖ ὅτι ἡ Marder κάνει λόγο περὶ «πνεύματος» σάν νὰ ἐπρόκειτο γιὰ κάποια δύναμη ἢ ὁποῖα ἐπέδρασε καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ ἐπιδρᾷ κατὰ τρόπο μονοσήμαντο ἀκόμα καὶ στὴ σημερινὴ φάση λειτουργίας τῆς σχολῆς. (Ἰπνευθμισμός ἐστὶ ἡ μελέτη τῆς φάσης τὴν περίοδο 1902-1949.) Πῶς αὐτὸ εἶναι δυνατό, θὰ τὸ δοῦμε στὴ συνέχεια:

Τὸ 1894 ἔρχεται στὴ Μακεδονία ὁ John Henry House, μετὰ ἀπὸ εἰκοσι χρόνια ἱεραποστολικῆς θητείας σὲ διάφορες ἄλλες περιοχές τῶν Βαλκανίων.

Ἀνταποκρινόμενος, ὅπως ὁ ἴδιος ἔλεγε, σὲ «θεῖο κάλεσμα» (Call), θέλησε νὰ ἱδρῆσιν στὴ Θεσσαλονικίᾳ μὴ πρακτικὴ γεωργικὴ σχολή πού θὰ ἀποτελοῦσε τότε ἕνα εἶδος «Ouit post» (ἡμιπροσθοφυλακῆς) τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν στὰ Βαλκάνια καὶ θὰ συντελοῦσε, τόσο στὴν ἐδραίωση καὶ ἐξάπλωση τῆς χριστιανικῆς πίστεως, ὅσο καὶ στὸν ἑκουσυχισμό τῆς γεωργίας, ἀπαραίτητες κατὰ τὴ γνῶμη τοῦ προποθέσεως γιὰ τὴ λύση τοῦ Βαλκανικοῦ προβλήματος.

Μὲ φιλανθρωπικὲς εἰσφορές ἀγοράζονται (1902) στὴν περιοχή πού βρίσκεται σήμερὰ τὸ ἱδρυμα περὶ τὰ 200 στρέμματα γῆς, καὶ ἀπὸ 1903 ἀρτίζεται—ἀπὸ Ἀμερικανούς, κυρίως, κληρικούς—ἕνα ἑντεκαμελὲς συμβούλιο μετόχων.

Ἀρχίζει γρήγορα ὁ ἐξοπλισμός τοῦ ἀγροτικῶν καὶ καὶ ἡδὴ, τὸ 1903, μεταξὺ τῶν ἄλλων διέθετε: γαλακτοκομεῖο (ὅπου παράγει τὸ πρῶτο παστεριωμένο γάλα στὴ χώρα), μηχανουργεῖο, ζωλυουργεῖο, μετασκευαστήριο κροφτεῖο...

Μέχρι τὸ 1912 ἡ σχολὴ λειτουργεῖ μὲ οὐλοφάνους μαθητῆς (50 περίπου τὸ 1910), κυρίως ὄρφανά ἀπὸ καμμένα χωριά τῶν Μοναστηρίου. Μετὰ τοῦς Βαλκανικοῦς πολέμους, ἡ ἔθνικὴ σύνθεσις τῶν μαθητῶν ἀλλάζει, ἀρχίζει ἡ ἑλληνικοποίηση τῆς σχολῆς καὶ στὶς 3/1/1918 τίθεται ὅπο τὴν ἐποπτεία τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας.

Ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα, καὶ μέχρι τὸ 1929, διευθυντῆς εἶναι ὁ John House, ὁ ὁποῖος ἔχει ἐπιβλέσει ἕνα κλίμα βαθεῖας θρησκευτικῆς εὐλάβειας καὶ φιλανθρωπίας.

Τὸ Μῆνυ τοῦ 1929, τὸ συμβούλιόν τῶν μετόχων ἐκλέγει στὴ θέση τοῦ διευθυντῆ τὸν Charles House, γιὰ τὸ ἱδρυτὴ, θέση τὴν ὁποῖα κατέχει μέχρι τὸ 1955.

Στὶς ἀρχὲς τῆς δεκαετίας τοῦ 30 ἡ ΑΓΣ εἶναι σχεδόν μίᾳ αὐτοσυντήρητῆ κοινότητα: ζοῦν ἐκεῖ 127 οἰκότροφοι καὶ 17 άτομα τοῦ ἑκπαιδευτικοῦ προσωπικοῦ.

Ὁ πόνος τῆς μεταέθικῆς δικτατορίας, οἱ φιλικὲς σχέσεις τοῦ Charles House μὲ τὸ Βασίλειο Γεώργιο Β', καὶ ἡ ἀπὸ μέρους τοῦ ἀποδοχῆ, σάν διευθυντῆ, ὁρισμένων ἀρχῶν ἐκπαιδευτικῆς πολιτικῆς τοῦ Μεταξά, εὐνοῦν τὴν—στὸ χωρὸ τῆς ΑΓΣ—ἐπικράτηση τῆς ἰδεολογίας τῆς ἀφ. Αὐγούστου. Μὲ τὴν ἰταλικὴ ἐπίδρῳμὴ οἱ μαθητῆς ψεύθουν, ἡ σχολὴ παύει νὰ λειτουργεῖ σάν ἐκπαιδευτικὸ ἱδρυμα καὶ προανατολιζε-

ται, ἀποκλειστικὰ, πρὸς τὴν παραγωγικὴ δραστηριότητα.

Τὸν Ἀπρίλη τοῦ 41 ἀρχίζει ἡ κατοχὴ τῆς ΑΓΣ ἀπὸ τοῦς Γερμανούς, καὶ ὁ Charles House, σὸ ὄνομα τῆς σωτηρίας τοῦ ἱδρύματος, συνεργάζεται ἐν μέρει μὲ τῆς τους, γενοῦνός πού ἐπιτρέπει στοὺς τελευταίους νὰ ἐκμεταλλεῦσθαι τὸ ἀγροτικὴν σάν βάση γιὰ ἐπιχειρήσεις καὶ πηγὴ τροφίμων.

Τέλος τοῦ 1945, τὸ ἐκπαιδευτικὸ πρόγραμμα ἀρχίζει κατὰ τὴν περίοδο τοῦ σχεδίου Μάρσαλ: καταβάλλεται ἰδιαίτερα προσοχία γιὰ τὴν ἐπέκταση τῶν ἐγκαταστάσεων τοῦ ἱδρύματος καὶ τὸν πολλαπλασιασμό τῶν δραστηριοτήτων του. Πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση συντρέχουν διάφοροι ὀφρεῖς: Ἀμερικανικὴ Ἐπιτροπὴ βοήθειας γιὰ τὴν Ἑλλάδα, Ὑπουργεῖο Γεωργίας, UNRRA, ECA, Ἰδρυμα Fulbright.

Ὁ σημερινὸς διευθυντῆς τῆς σχολῆς Bruce M. Landsdale (District interpreter στὴν ἐπιτροπὴ γιὰ τὸν ἐλεγο τῆς διεξαγωγῆς τῶν ἐκλογῶν τοῦ 1946 καὶ Chief interpreter τῆς ἐπιτροπῆς γιὰ τὸ Δημοψήφισμα τοῦ 1946), διαδέχεται τὸν Charles τὸ 1955.

Ἡ συγγραφέας ἀφαιρῶναι μεγάλο μέρος τοῦ βιβλίου τῆς στὴν περιγραφή τῆς ζωῆς καὶ τῆς προσωπικότητας τῶν δύο πρῶτων, κυρίως, διευθυντῶν καθὼς καὶ τῶν συζύγων τους, ἐκθειάζοντας τῆς ἀρετὲς καὶ τὴν ἀφοσίωση ὄλων στὴν ὑπόθεσι τοῦ ἱδρύματος. Μᾶς δίνει ἐπίσης παραστατικὲς εἰκόνες ἀπὸ τὴ ζωὴ στὸ ἀγροτικὴν κατὰ τὴ διάρκεια τῶν πῶ σημαντικῶν ἱστορικῶν στιγμῶν (ἀπὸ τὸ Μακεδονικὸ ἀγῶνα μέχρι τὸν ἐμφύλιον), γιὰ τίς ὁποῖες, ἐξέλλογον, ἐκφέρει καὶ προσωπικὲς ἐκτιμήσεις ἐξιδανικευμένας, ἰδιαίτερα, τὴν μεταπολεμικὴ πολιτικὴ τῶν ΗΠΑ.

Γιὰ καθὲ ἱστορικὴ φάση ἀκολουθεῖται ἡ ἐξῆς διαδικασία: ἀπεκρίνεται τὸ ἔξω ἀπὸ τὴ σχολὴ χωρὸν πῶς δοκιμάζεται σκληρὰ ἀπὸ τὰ γεγονότα—χωρὶς νὰ ἐξορῶμε ἀκριβῶς τίς βαθύτερες αἰτίες τους—καὶ στὴ συνέχεια, ἀντιδιαστολὴ αὐτοῦ τοῦ ἀνάστατον κόσμου μὲ τὴν ἀνθρώπιν καὶ τὴν ἀγάπην πῶ βασίλειες μένα στὴν «Οασή» τῆς ΑΓΣ.

Καὶ ἡ ἐπιβίωσις τῆς σχολῆς ὀφείλεται στὴν ἐπιβίωσι τοῦ «πνεύματος τῆς» πού κυριάρχησε στὸν τόπο τοῦ ἀγροτικῆματος τὸ 75 χρόνια τῆς ὑπαρξῆς τῆς.

Τὸ «πνεῦμα» αὐτὸ προσδιορίζεται σάν ἕνα σύνολο θρησκευτικῶν πεποιθήσεων καὶ προσωπικῶν ἀντιλήψεων τοῦ John House γιὰ τὸ ρόλο τῆς σχολῆς, ὁποῖες ὑποτίθεται ὅτι υἰοθετοῦνται καὶ ἀπὸ τοῦς διαδόχους του.

Συγκριμμένα, τὰ στατιστικὰ στοιχεῖα αὐτοῦ τοῦ συνόλου εἶναι:

- ἰ) Ἡ θρησκευτικὴ πίστις, οἱ ὁμναιστικὲς ἀρχές καὶ ἡ ἀφοσίωση ὄλων τῶν διευθυντῶν στὴν ὑπόθεσι τοῦ ἱδρύματος.
- ἱἰ) Οἱ ἀρχές παιδαγωγικῆς τοῦ John House γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῆς ὁλοπλευρῆς προσωπικότητας τῶν μαθητῶν.
- ἱἱ) Ἡ ἀντίληψη τοῦ τελευταίου γιὰ τὸ βασικὸ ρόλο τῆς σχολῆς: νὰ καλλιεργεῖται στὶς καρδιές τῶν μαθητῶν τὴν ἀγάπην γιὰ τὸ γεωργικὸ ἐπάγγελμα καὶ νὰ τοῦς

1. Ὁ τίτλος τοῦ βιβλίου εἶναι παρόμοιος ἀπὸ μίᾳ φράση τοῦ «Πιστεύω» τῆς ΑΓΣ «I believe that the tillers of the soil are stewards of the land...» Ἡ Marder ἦταν καθηγήτρια Ἀγγλικῶν τῆς ΑΓΣ τὸ 1966-67.